

De muzikale familie Nieland

Jan, Herman en Gerard Nieland: drie muzikaal begaafde broers, die in Bussum en Naarden hebben gewoond en gewerkt. Ze groeiden op in een muzikaal rooms-katholiek gezin in Amsterdam en ontpopten zich tot veelzijdige musici die optraden en componeerden.

Jan Schippers

Vader Jan Nieland sr. was bakker, maar hij had zichzelf piano en orgel leren spelen en componeerde ook. Hij was geboren in 1873 in Hoogezand en verhuisde in 1896 naar Amsterdam, waar hij een jaar later trouwde met Heikina Boddema. Vader Jan gaf zijn zoons Jan, Gerard en Herman hun eerste pianolessen in de ruimte achter zijn bakkerswinkel. Na het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog vertrokken vader en moeder met Jan jr. naar Bussum. Gerard ging naar Naarden en Herman bleef in Amsterdam. Moeder Heikina overleed in 1945 en vader Jan in 1961.

Jan Nieland (1903-1963)

De oudste broer Jan gaf al als zevenjarige zijn eerste orgelconcertje en zes jaar later, hij was nog maar 13 jaar oud, werd hij organist bij een kerk in de buurt. Op zijn 17de begon zijn muziekopleiding aan het Conservatorium van Amsterdam bij Jean-Baptiste de Pauw (orgel) en Sem Dresden (compositie). Op Gregoriaans gebied werd hij onderwezen door doctor C. Huigens. Hij gaf later zelf een poos les op het Conservatorium met als bijvak orgel. In 1924 werd hij aangesteld als organist van de Sint-Willibrorduskerk in de Pijp in Amsterdam

*Van links naar rechts:
Herman, Gerard en Jan*

en van het Concertgebouworkest, waar hij tussen 1923 en 1933 zeventien keer als solist optrad, meestal onder leiding van dirigent Willem Mengelberg. In de jaren dertig was hij door optredens voor de radio een van de bekendste organisten/pianisten van Nederland.

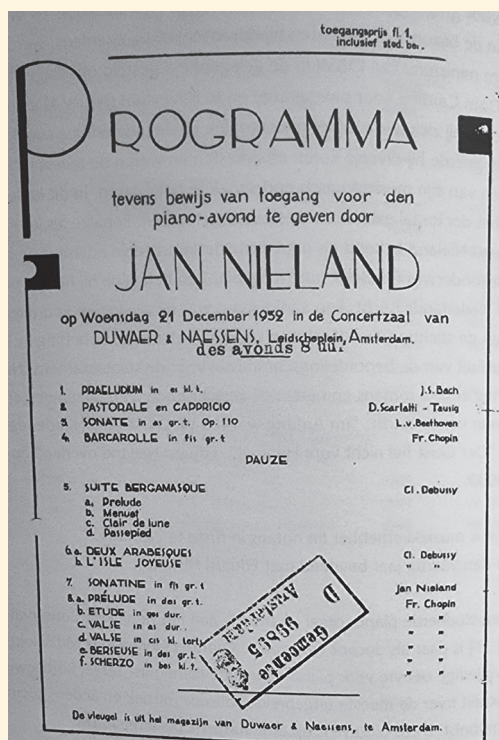
Jan schreef al op jonge leeftijd muziek, onder andere een opera en enkele fantasieën. Vooral in de jaren dertig kwamen veel werken tot stand. De meeste daarvan zijn geworteld in de katholieke traditie. Zijn bekendste werk is een Toccata voor orgel in a-mineur.

In 1940 kwam hij in Bussum aan de St. Vitusstraat wonen, met zijn ouders met wie hij al zijn hele leven had samengewoond. Over zijn activiteiten in Bussum in de oorlog is weinig bekend. Wel staat vast dat hij piano- en orgellessen gaf, getuige een advertentie in de plaatselijke pers.

Na het overlijden van zijn moeder in 1945 woonde hij met zijn vader nog een tijd in Amsterdam (1946-1954), maar daarna trokken ze weer naar het Gooi, waar zijn vader in 1961 overleed. Jan Nieland trouwde kort na de oorlog met zangeres en zanglerares Rie ter Wee, een voormalige piano-leerlinge van hem. In 1955 richtte het echtpaar de Muziekschool Jan Nieland op, ook wel Naardens

Muzieklyceum genoemd. De school was gevestigd aan de Nagtglaslaan.

Jan Nieland overleed in 1963 op 59-jarige leeftijd aan een slopende ziekte in het Bussumse Majella-ziekenhuis. Hij was toen al een poos gestopt met lesgeven en optreden. Hij werd begraven op de Rooms-Katholieke begraafplaats in Bussum.

Herman Nieland (1910-1993)

Broer Herman studeerde vanaf 1927 eveneens aan het Amsterdams Conservatorium. Al voor hij zijn studie had afgerond, trad hij op. Op zeventienjarige leeftijd begeleidde hij de iets jongere en later wereldberoemd geworden violist Yehudi Menuhin. Na zijn afstuderen in 1931 werd hij organist van de Sint-Hubertuskapel aan de Stadhouderskade in Amsterdam. Niet veel later ging Herman over tot het

Herman Nieland benoemd tot organist van N.P.B.

24-6-1965

Andriessen compositie en theorie bij Sem Dresden en Ernst W. Mulder, docenten aan het Amsterdams Conservatorium. Als organist behaalde hij het solistendiploma, een der hoogst bereikbare onderscheidingen. Verder werden door hem behaald het einddiploma voor piano en voor compositie.

Herman Nieland heeft zich op vele terreinen der muziekbeoefening bewogen. Pedagogische werken van zijn hand zijn: een methode voor beginnende pianolering, een Elementaire Harmonieleer, zes gemakkelijke sonatas voor piano en een aantal voordrachtsstukken voor piano, benevens een twintigtal kinderliederen op teksten van Annie M. G. Schmidt.

In opdracht van de NCRV componeerde hij een groot aantal religieuze orkesterwerken, waarvan de parafraze over het lied „Nader mijn God tot U” grote bekendheid verwierf. Verder schreef hij een Concerto Religioso voor piano en orkest waarvan de thema's zijn ontleend aan kerkliederen. Beide werken werden voor de radio door de NCRV uitgezonden, bij welke gelegenheid de componist zelf de solopartij speelde. Als begeleider werkte hij samen met solisten als Jo Vincent, Louis van Tulder, Aafje Heynis, Louis Zimmermann en Jan Dresser. Ook verleende hij als organist medewerking aan concerten van het Concertgebouworkest.

Het bestuur van de NPB hoopt dat de heer Nieland in de kerkdienst van 18 juli zijn functie zal kunnen aanvaarden.

Als opvolger van Piet Nieuwenhuysen als organist van de Nederlandse Protestantenvbond afdeling Bussum benoemde de afdeling Bussum wonende lounkunaatenaar Herman Nieland.

De heer Nieland werd in 1910 te Amsterdam geboren en studeerde orgel bij ir Anthon van der Horst, piano bij Willem

protestantisme. Hij werd toen organist van de Lutherse kerk in Haarlem. Als organist was hij vanaf 1941 vaste bespeler van het orgel in de Hersteld Evangelisch Lutherse Kerk in Amsterdam. Later speelde hij ook in andere Amsterdamse kerken.

Vanaf 1965 werkte hij als organist van de Nederlandse Protestantenvbond in de kerk aan de Iepenlaan in Bussum. In 1973 werd hij eerste organist van de Oude Lutherse Kerk aan het Spui in Amsterdam. Herman componeerde veel. Ook schreef hij oefenboeken voor piano, die hij zelf voor zijn leerlingen gebruikte. Een Bussumse leerling van hem herinnert zich hoe hij elke les passend afsloot met een eigen bijdrage op zijn huisorgel. Begin jaren zestig maakte hij de muziek voor een plaat met kinderliederjes van Annie M.G. Schmidt: 'De wim-wam reus'. Hij woonde tot zijn dood in 1993 in Bussum, op de hoek van de K.P.C. de Bazelstraat (nr. 7) en de Hildegondastraat.

Gerard Nieland (1906-1943)

Broer Gerard woonde in Naarden en was kantoorbediende en drukker van bladmuziek. Net als zijn broers speelde hij orgel en piano.

In de Tweede Wereldoorlog kreeg hij tbc. Daarom kreeg hij aanvankelijk een vrijstelling voor de *Arbeitsinsatz*. Toch werd hij later gearresteerd en belandde hij in het beruchte werk/strafkamp Erika bij Ommen. Volgens ingewijden was hij aan het begin van de oorlog een relatie met een meisje begonnen. Haar ouders moesten daar niets van hebben en schakelden een beruchte NSB-er in. Zo kwam hij in kamp Erika terecht. Daar werd hij ziek, bovendien werd hij er mishandeld en uiteindelijk bezweek hij in 1943 in de strafbarak van het kamp.

Ook de zoon van Gerard, Eduard Nieland (1940-2009), belandde in de muziek. Hij was dirigent en auteur van boeken als *Slagtechniek* (1974), *Koördirectie* (1977) en *Dirigeren* (1982). Eduard schreef over zijn muzikale familieleden een beknopte biografie: *Jan Nieland en zijn broers Herman en Gerard: een muzikale familie in de 20ste eeuw*. Het bronnenmateriaal daarvoor is door het Nederlands Muziek Instituut op cd-rom gezet.

Bronnen

Akkoord-magazine (Nederlands Muziek Instituut)

Katholieke Dirigenten- en organistenvereniging

Historische Vereniging Oud Ommen

Artikelen in *Algemeen Handelsblad*

Eduard Nieland, *Jan Nieland en zijn broers Herman en*

Gerard: een muzikale familie in de 20ste eeuw. Nederlands Muziek Instituut, 2009